

Plenum

Tisdag 1.6.2021 kl. 13.30—23.05

13. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om identitetskort, passlagen, 15 och 38 § i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet samt 33 a och 159 § i utlänningslagen

Regeringens proposition RP 206/2020 rd

Utskottets betänkande FvUB 8/2021 rd

Första behandlingen

Andre vice talman Juho Eerola: Ärende 13 på dagordningen presenteras för första behandling. Till grund för behandlingen ligger förvaltningsutskottets betänkande FvUB 8/2021 rd. Nu ska riksdagen besluta om innehållet i lagförslagen. — Utskottets ordförande, ledamot Purra, varsågod.

Debatt

22.51 **Riikka Purra ps** (esittelypuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi henkilökorttilakia, passilakia, henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annettua lakia ja ulkomaalaislakia. Lausunnon asiasta on antanut myös perustuslakivaliokunta.

Ehdotetut henkilökorttilain ja ulkomaalaislain muutokset täydentäisivät unionin kansalaisten henkilökortteja sekä oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen käyttäville unionin kansalaisille ja heidän perheenjäsenilleen myönnettäviä oleskeluasiakirjoja koskevaa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta. Henkilökorttilailla säädettäisiin asetusta täydentävästi muun muassa sormenjälkien ottamisesta, henkilökortin teknisestä osasta ja sen tietoturvas- ta sekä sormenjälkien ja kasvokuvien lukemisesta. Ulkomaalaislakiin ehdotetaan tehtäväksi vähäisiä teknisluonteisia ja selventäviä muutoksia. Henkilökorttilakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös sormenjälkien tallettamisesta henkilökorttirekisteriin. Henkilökorttiin talletetaan jo nykyisin kasvokuva. Ehdotettu muutos merkitsee sitä, että henkilötodistuksena ja matkustusasiakirjoina käytettävät passi ja henkilökortti sisältävät jatkossa samat biometriset tiedot.

20 vuoden enimmäissäilytysaika on hallintovaliokunnan mielestä välttämätön biometristen tunnisteiden osalta, jotta henkilökortin ja passin hakijoiden luotettava tunnistaminen voidaan varmistaa. Vertaamalla asiakirjan hakijan biometrisiä tunnisteita rekisterissä oleviin tietoihin pyritään estämään muun muassa oikeudeton esiintyminen toisena henkilönä sekä henkilökortin hakeminen usealla eri henkilöllisyydellä. Luotettavilla ja turvallisilla matkustusasiakirjoilla ehkäistään paitsi asiakirjaturvallisuuden puutteesta johtuvia väärinkäytöksiä myös sisäiseen turvallisuuteen kohdistuvia uhkia.

Henkilötietojen säilytysaikoja sekä erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien henkilötietojen käsittelyä koskevan sääntelyn toimivuutta on tarkoitus arvioida sisäministeriön aset-

Punkt i protokollet PR 68/2021 rd

tamassa hankkeessa, jonka tehtävänä on seurata ja arvioida poliisin henkilötietolainsäädännön toimeenpanoa Poliisihallituksessa ja sen alaisessa poliisihallinnossa eduskunnan edellyttämällä tavalla ja laatia ehdotus asiaa koskevaksi selvitykseksi hallintovaliokunnalle.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta pitää hallituksen esitykseen sisältyviä ehdotuksia perusteltuina. Valiokunta haluaa korostaa erityisesti yleisesti sitä seikkaa, että lainsäädännöllä ei pidä aiheuttaa kansalaisille, viranomaisille tai yrityksille tarpeetonta hallinnollista taakkaa. Mietinnössä erityisen huomionarvoista on myös se, että hallintovaliokunta pitää tärkeänä, että passirekisteriin tai henkilökorttirekisteriin talletettujen sormenjälkien käyttäminen olisi mahdollista ainakin kaikkein törkeimpien rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi tai selvittämiseksi, esimerkiksi haavoittuvassa asemassa olevaan henkilöön kohdistuneen törkeän seksuaalirikoksen ja siihen liittyvän henkirikoksen selvittämiseksi.

Tietojen käyttämiseen varsinaisen keräämis- ja tallettamistarkoituksen ulkopuolelle jääviin tarkoituksiin on perustuslakivaliokunnan mielestä kyseessä olevan kaltaisten laajojen biometrisiä tunnistetta sisältävien rekisterien yhteydessä ollut syytä suhtautua kielteisesti. Voimassa olevan poliisin henkilötietolain mukaan henkilökorttilaissa ja passilaissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi käsiteltäviä biometrisiä tietoja saa käyttää muuhun kuin asiakirjan myöntämistä ja valmistamista koskeviin tarkoituksiin vain, jos se on välttämätöntä luonnononnettomuuden, suuronnettomuuden tai muun katastrofin tai rikoksen kohteeksi joutuneen tai muuten tunnistamattomaksi jääneen uhrin tunnistamiseksi.

Sisäministeriössä on tehty vuonna 2014 arviomuistio passisormenjälkitietojen käyttämisestä vakavimpien rikosten torjunnassa. Sen mukaan sormenjälkien hyödyntäminen vaatisi perustuslakivaliokunnan mukaan selkeää yhteyttä passirekisterin sormenjälkien alkuperäiseen keräämis- ja tallettamistarkoitukseen. Tällaista selkeää yhteyttä vakavimpien rikosten torjumisen ja passisormenjälkien alkuperäisen keräämis- ja tallettamistarkoituksen välillä ei työryhmän selvityksen perusteella löytynyt. Tuolloin todettiin, että passirekisterin osalta pääasiallisena käyttötarkoituksena voidaan pitää henkilön luotettavaa tunnistamista ja asiakirjan aitouden varmistamista. Näin ollen passirekisteriin talletettujen sormenjälkitietojen käytön laajentaminen vakavimpien rikosten selvittämiseen ei työryhmän enemmistön näkemyksen mukaan tuolloin ollut mahdollista.

Kuitenkin EU-lainsäädännössä on ollut havaittavissa kehityskulku, jossa sormenjälkien hyödyntäminen rikostorjunnassa on rajoitetusti mahdollista. Perustuslakivaliokunta on arvioinut tämäntyyppistä käyttötarkoitussidonnaisuudesta poikkeamista muun muassa nykyistä poliisin henkilötietolakia koskevassa lausunnossaan. Lausunnossa todetaan, että kyse on ollut ehdotuksesta, jonka mukaan ulkomaalaislain perusteella käsiteltäviä biometrisiä tietoja olisi voitu jatkossa käyttää alkuperäisen käyttötarkoituksen lisäksi silloin, jos tietojen käyttäminen on välttämätöntä Eurodac-asetuksessa tarkoitettujen terrorismirikosten ja muiden vakavien rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi tai selvittämiseksi.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta ehdottaa yksimielisessä mietinnössään, että eduskunta hyväksyy lausuman, jonka mukaan sisäministeriö selvittää oikeudelliset ja muut edellytykset sellaiselle lainmuutokselle, jolla passirekisteriin tai henkilökorttirekisteriin talletettujen sormenjälkien käyttäminen olisi mahdollista ainakin kaikkein törkeimpien rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi tai selvittämiseksi. Tämä tulee tehdä joko osana poliisin henkilötietolainsäädännön toimeenpanoa koskevaa selvitystä tai antamalla hal-

Punkt i protokollet PR 68/2021 rd

lintovaliokunnalle asiasta erillinen selvitys viimeistään syysistuntokauden 2022 alkuun mennessä. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Autto.

22.58 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Lyhyesti vain kaksi näkökulmaa liittyen tähän hallintovaliokunnan mainioon mietintöön, jonka edellä valiokunnan puheenjohtaja Purra hyvin esitteli.

Ensinnäkin tähän lausumaehdotukseen. Olen hallintovaliokunnan kanssa täysin samaa mieltä siitä, että tulee ilman muuta selvittää passirekisterissä olevien tietojen hyödyntämisen mahdollisuus ainakin kaikkein vakavimpien rikosten ennaltaehkäisyssä, selvittämisesä ja torjunnassa. Tässä mielessä kiitän hallintovaliokuntaa siitä, että tuotte tämän lausuman koko eduskunnan käsittelyyn.

Arvoisa puhemies! Toinen näkökulma. Aikanaan nuorena miehenä vaalikaudella 2011 itsekin olin hallintovaliokunnan jäsen, ja silloin myös passilaki ja henkilökorttilaki olivat pöydällä. Tuolloin muistan niin, että kun kovin hankalaksi tavallisen kansalaisen elämä on tehty sillä, että passi tai henkilökortti on voimassa vain viisi vuotta kerrallaan, niin perusteluna oli se, että EU-asetuksessa, joka sääntelee passin tai käytännössä myös henkilökortin teknistä osaa, ei ole voitu mahdollistaa pidempiä asiakirjojen voimassaoloaikoja, koska tämä asiakirjan tekninen osa ei siis teknisesti omannut pidempää käyttöikää.

No, silloin se oli uutta teknologiaa, mutta jos ajatellaan, että nyt on 10 vuotta siitä kulu-
nut, niin voitaisiinko ajatella niin, että meille olisi kertynyt sellaista tietoa siitä, mikä näiden asiakirjojen todellinen tekninen käyttöikä on, ja jos se on vaikkapa nyt 10 vuotta, kun tässä on 10 vuotta kulunut, niin ainakin nyt 10 vuoteen voitaisiin pidentää tämä asiakirjojen voimassaolo.

Itse uskon, että voitaisiin kyllä sinänsä ihan rohkeasti pidentää sitä paljon pidemmäksi-
kin aikaa, ja todennäköisesti teknologia toimisi. Jos se ei toimisi, niin sitten varmasti ne vi-
kaantuvat asiakirjat vain korvattaisiin, mutta kansalaisille elämä tehtäisiin jossain määrin
helpommaksi ja näihin henkilöllisyyspapereihin ja matkustusasiakirjoihin liittyvät menet-
telyt tarkoituksenmukaisemmiksi. Tästä lähettäisin mielelläni eduskunnan terveiset näin
tämän keskustelun kautta myös ministeriöön.

Riksdagen avslutade den allmänna debatten.

Riksdagen godkände innehållet i lagförslag 1—4 i proposition RP 206/2020 rd enligt be-
tänkandet. Första behandlingen av lagförslagen avslutades.